

Европейски икономически и социален комитет

INT/595
Към единен цифров
пазар

Брюксел, 22 февруари 2012 г.

СТАНОВИЩЕ

на

Европейския икономически и социален комитет

относно

**„Зелена книга относно онлайн разпространението на аудио-визуални произведения в
Европейския съюз: възможности и предизвикателства по пътя към единен цифров пазар“**
COM(2011) 427 final

Докладчик: г-н **Lemercier**

На 13 юли 2011 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Зелена книга относно онлайн разпространението на аудио-визуални произведения в Европейския съюз: възможности и предизвикателства по пътя към единен цифров пазар“
COM(2011)427 final.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 1 февруари 2012 г.

На 478-ата си пленарна сесия, проведена на 22 и 23 февруари 2012 г. (заседание от 22 февруари), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 226 гласа „за“ и 10 гласа „въздържал се“.

*

* *

1. **Заклучения и препоръки**

- 1.1 Комитетът държи да привлече вниманието към съдебната практика на Съда, която изисква спазването на баланс между множество основни права в случая с авторското право при обмена на файлове по интернет¹ Авторското право не е абсолютно и неговото спазване не може да бъде наложено чрез пълно филтриране на интернет от страна на доставчиците на интернет услуги (ISP – вж. делото SABAM срещу Scarlet). В редица държави данъчното облагане на цифровите информационни носители не може да се прилага за носителите, използвани за цел, различна от копиране на цифрово аудио-визуално съдържание като цифрови твърди дискове, използвани за управление на предприятия (делото Padawan). Някои прекомерно строги национални законодателства би трябвало се преразгледат, за да не бъдат препятствие пред развитието на разпространението онлайн на аудио-визуални произведения, като се държи сметка за текущата съдебна практика на Съда на ЕС.

¹ Неотдавнашни дела: Padawan и SABAM.

- 1.2 Друг фактор за разширяване на пазара на такива произведения е създаването на привлекателни търговски модели с достъпни цени, при които произведенията могат да се предлагат с много по-ниски разходи отколкото са необходими за разпространението на компактдискове и DVD с цифрово аудио-визуално съдържание. Тази значителна икономия от разходите за разпространение би трябвало да бъде в интерес на потребителите и същевременно да осигурява на творците достатъчен доход, така че да могат да продължат своята артистична и литературна творческа дейност. Освен това авторското право би следвало да бъде модифицирано така, че да съответства на общия интерес и да отговори на изискванията на публичния интерес, например като се въведе задължение за осигуряване на достъп за хора с увреждания без санкциониране посредством разходи за достъп. Необходимо е още да се помисли върху възможностите за разширяване на изключенията и ограниченията, за да се улесни достъпът на най-необлагодетелстваните групи до библиотеките и обществените културни центрове, както Комитетът предложи в свое становище от 2010 г.²
- 1.3 Интернет се превърна в универсален носител на онлайн предлагане. Някои технически и правни изисквания би трябвало да бъдат заложили чрез задължителни правни норми, за да се гарантира зачитането на правото на неприкосновеност на личния живот от страна на разпространителите на съдържание и неутралността на мрежата, която не бива да бъде обект на пълно филтриране³ и без изрично и поименно разрешение на съдия, ако по поименна жалба на титуляра на авторските или сродни права са установени достатъчни доказателства за незаконно копиране.
- 1.4 В същия дух Комитетът счита, че органите, на които е възложено управлението на аудио-визуалните произведения и библиотеките, не би трябвало да бъдат възпрепятствани от твърде строги законодателните разпоредби за защита на авторското право. Тяхната роля всъщност е да съхраняват и предоставят произведенията, при което целта в културно отношение е дългосрочно да се популяризират и защитават изпълнителите и творците, както и да се даде възможност за достъп на най-широка публика – по-специално на ученици, гимназисти и студенти – до въпросните интелектуални произведения, в съответствие с цели от общ интерес като успеха на стратегията „Европа 2020“, на Програмата в областта на цифровите технологии и на Стратегията за културата⁴. Предложението за директива относно осиротелите произведения, което беше подкрепено от Комитета⁵, би следвало също да допринесе пълноценно за успеха на европейските и националните стратегии за насърчаване на културата.

2 ОВ С 228, 22.9.2009 г., стр. 52.

3 Дело SABAM срещу Scarlet.

4 COM(2007) 242 final.

5 ОВ С 376, 22.12.2011 г., стр. 66.

- 1.5 Трансграничният пазар за онлайн разпространение на произведения не поставя сериозни проблеми пред тримата основни транснационални разпространители, които държат три четвърти от пазарите и разполагат с всички финансови и технологични средства, за да предлагат своите каталози на европейската и световната публика.
- 1.5.1 Комитетът приканва Комисията по-специално да направи конкретни предложения за многобройните МСП и МСИ, които представляват истинското културно и художествено богатство на Европа в многообразието на нейните езици и на нейните литературни и кинематографични произведения, за да се даде възможност за тяхното активно участие на вътрешния пазар на онлайн разпространението на аудио-визуално съдържание.
- 1.6 Комитетът привлича вниманието към някои предложения от проучването KEA-Сета от октомври 2010 г. като например съвместното ползване на каталозите и общите „гишета“ за разпространение на произведенията сред европейската публика⁶. Анализът на развитието на пазара е задълбочен и целесъобразен. Концепцията на стратегиите за разпространение и на новите бизнес модели е да благоприятстват законното разпространение на произведенията така, че да се постигнат максимални приходи във всеки прозорец за разпространение и произведенията да се представят по най-добрия възможен начин. Наред с класическите рекламни средства, използването на социалните медии и на *buzz* маркетинг е характерно за насърчаването на предлагането.
- 1.7 Комитетът е на мнение, че създаването на всеобхватен единен европейски кодекс за авторски права, както предлага Комисията, може да допринесе за необходимото укрепване на хармонизирането на законодателствата на държавите членки под формата на директива. Той би заместил съществуващите в ЕС многобройни директиви в областта на авторските права и би бил предмет на редовни доклади относно ефективното прилагане от страна на държавите членки. Стратегията „Европа 2020“⁷ също би следвало да се включи в този европейски кодекс за авторските права.
- 1.7.1 Такъв кодекс би могъл да релативизира въпроса за страната на произход във връзка с приложимото законодателство, за да се постигне действителна хармонизация. В случай на публично финансиране на кинематографично произведение от страна на държава членка, тази държава би следвало по принцип да се счита като страна на произход във връзка с определянето на приложимото законодателство. Комисията би трябвало да предвиди също и възможността за „европейски произход“ с оглед на избора на приложимото законодателство⁸.

⁶ „Multi-Territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union“ („Мултитериториална система на лицензиране на аудио-визуални произведения в Европейския съюз“), независимо проучване, осъществено за ГД „Информационно общество и медии“ на Европейската комисия, октомври 2010 г. Вж. също съобщението относно творческото онлайн съдържание в единния пазар, COM(2007) 836 final.

⁷ INT/591 (все още не е публикувано в ОВ).

⁸ 28-и режим, вече предложен от Комисията в областта на европейското договорно право. ОВ С 21, 21.1.2011 г., стр. 26.

- 1.7.2 Необходимо е да се обмисли възможността за избягване на неравноправните клаузи в договорите за преотстъпване на права от страна на автора (авторите) на произведението на продуцентите/разпространителите. На практика тези права твърде често се преотстъпват от автора на продуцентите за всички съществуващи технологии и за в бъдеще, без клауза за участие в бъдещите приходи, получавани в резултат от използването на нови носители и средства за разпространение (Blue-Ray, IPTV⁹ и др.).
- 1.7.3 Съдържанието на произведенията не бива да бъде разглеждано като стока. Това трябва да се има предвид при онлайн разпространението, което представлява културна услуга за разпространение на смисъл („meaning“).
- 1.7.4 Комитетът отново подчертава необходимостта да се разреши достъп до широколентови връзки, за да могат потребителите на интернет да приемат с високо качество и с достатъчна скорост аудио-визуални произведения по телевизионен кабел, IPTV и VOD¹⁰.
- 1.8 Би трябвало да се проучат възможностите за създаване на системи за управление на данните, свързани с притежанието на права върху аудио-визуалните произведения¹¹, като в центъра на обсъжданията в компетентните служби на Комисията се поставят особеностите и потребностите на МСП и МСИ от сектора. Същото се отнася и за проблематиката, свързана със създаването на мултитериториални лицензи, които представляват единен документ на европейския пазар. Малките европейски производители би трябвало да бъдат окуражавани и подпомагани¹² с оглед на европеизирането на техните каталози в една система за идентификация на произведенията, съдържаща (доброволен) раздел с данни за титулярите на авторски и сродни права, материализирани в мултитериториален документ.
- 1.9 Системата за придобиване на правата би трябвало да гарантира прозрачното и справедливо разпределение на частта от приходите, определени за титулярите на правата¹³. Управлението от страна на организациите за колективно управление следва задължително да бъде обект на ежегодни независими и достъпни за авторите и за обществеността проверки, за да се контролират по демократичен начин тяхната дейност и приносът им за културното развитие¹⁴.

9 Интернет телевизия.

10 Видео при поискване.

11 Разработки на продуценти върху международна система за идентификация на произведенията (ISAN, International Standard Audiovisual Number). Но ISAN не съдържа данни за притежанието на правата и участието в нея е на доброволни начала. Някои от големите американски студиа разработват подобна система (EIDR, Entertainment Identifier Registry) eidr.org/how-eidr-works/. Тази идентификационна система съдържа кодов номер, предоставя API на разработчиците, но не съдържа данни за собствеността върху правата за произведенията.

12 Например чрез програмата МЕДИА, предвидена за периода до 2013 г., която след това би могла да бъде заместена от нова програма за подпомагане.

13 INT/591 (все още не е публикувано в ОВ).

14 Пак там.

1.10 Комитетът смята, че на базата на отговорите, постъпили от заинтересованите страни, във връзка със Зелената книга Комисията би трябвало – след конференция на заинтересованите страни през първото полугодие на 2012 г., включително публичните институции¹⁵, самия Комитет в същинското му качество и синдикатите и представителните организации на потребителите, авторите и разпространителите на европейско равнище – да запланува за второто изготвянето на Бяла книга с по-конкретни предложения относно предвидимите последици, за да се създаде – въпреки езиковите бариери – единен европейски пазар на аудио-визуални произведения. Комитетът съзнава правните и техническите трудности, които ще се изправят пред напредъка по това важно досие, но не смята, че те биха били непреодолими.

2. Основно съдържание на съобщението на Комисията

2.1 Пряко свързан със стратегията „Европа 2020“, текстът е продължение на съобщението на Комисията „Единен пазар за правата върху интелектуална собственост“, т.нар. „Стратегия за правата върху интелектуална собственост“¹⁶.

2.2 Секторът на културата е важен сектор, в който са заети 6 милиона души в ЕС, чийто оборот възлиза на 500 милиарда евро годишно, т.е. 3 % от европейския БВП. Вследствие на технологичния напредък в разпространението на аудио-визуални произведения се извършва дълбока революция. Цифровите технологии, широколентовият и свръхшироколентовият достъп до Интернет, изчисленията в облак, възможността за приемане на аудио-визуални произведения от персонални компютри и мобилни телефони променят из основи традиционните мрежи за разпространение.

2.3 В Зелената книга се разглеждат множество варианти, но се насърчава единен модел на управление на авторските права въз основа на трансгранични и общоевропейски лицензи.

2.4 Комисията смята, че трябва да се опрости уреждането на права за онлайн предаване на аудио-визуални произведения (филми и др.) извън първоначалната територия. Същото се отнася и за излъчването на програми по заявка, които изискват получаването на права, различни от тези за първоначалното излъчване.

2.5 В Зелената книга се уточнява, че едновременното предаване на излъчване изисква получаването на специално разрешение от носителите на права.

2.6 По отношение на едновременното препредаване, излъчвано от други държави членки, Директивата за спътниковото излъчване и кабелното препредаване¹⁷ изисква управлението на правата да се извършва от организация за колективно управление. Правата се добавят към тези, прехвърлени пряко от излъчващите оператори.

¹⁵ Национални институции за финансиране на филми, библиотеки и културни центрове.

¹⁶ COM(2011)287 final.

¹⁷ Директива 93/83/ЕИО (ОВ L 248 от 6.10.1993, стр. 15).

- 2.7 По отношение на кабелното препредаване Комисията отбелязва, че не всички организации, представляващи носителите на права, са оправомощени да лицензират тези права.
- 2.8 Накрая, от няколко години операторите на DSL (цифрова абонаментна линия), IPTV (телевизия по интернет) и TNT (цифрова наземна телевизия), както и на новите цифрови платформи предлагат услуги за препредаване на излъчване, което затруднява още повече спазването на действащите законодателства.
- 2.9 От икономическа гледна точка през 2009 г. броят на филмите, произведени в ЕС, е около 1200, което генерира едва 25 % от продажбите на билети в ЕС срещу 68 % за американските филми. За разлика от това, европейските филми представляват само 7 % от американския пазар. За да осигурят промоцията на един филм, продуцентите и разпространителите в ЕС разсрочват във времето премиерата на своите филми. По принцип тя се състои в киносалоните, след това на видео, после на видео по заявка, след това филмът се излъчва по платени телевизионни канали и накрая по безплатни канали. Развитието на услугите за видео по заявка, предлагани извън страната производител, увеличава броя на партньорите, а следователно и на договорите.

За да се намали броят на тези процедури, Комисията предлага колективно управление на произведенията и въвеждането на колективно лицензиране на едно гише.

2.10 **Другата част на Зелената книга се отнася до възнаграждението на авторите:**

В повечето държави членки на ЕС възнаграждението се урежда от продуцентите чрез еднократно заплащане за „изкупуване“ на техния принос в аудио-визуалното произведение. Следователно в тези държави авторите не получават системно допълнително възнаграждение за онлайн излъчване на произведението. В някои държави организациите за колективно управление на правата, които представляват авторите, събират от тяхно име възнаграждение за всяко ползване. В други държави за заплащането на тези услуги носи отговорност крайният разпространител.

2.11 **Относно възнаграждението на изпълнителите:**

Понастоящем възнаграждението се извършва главно по договор чрез изплащането на еднократна сума, както при авторите. Комисията предлага въвеждането на по-справедлива система за възнаграждения, като това право се управлява от организации за колективно управление. Въпреки това в Зелената книга се посочва, че тези нови права могат да породят икономическа, а следователно и правна несигурност за продуцентите и да затруднят онлайн излъчването на произведенията.

3. **Общи бележки**

- 3.1 Със Зелената книга Комисията продължава изграждането на единния европейски пазар чрез сближаване на националните правила.

Разглежданият сектор обхваща културата и каналите □ за цифрово излъчване. Това е много специфична и чувствителна област, тъй като е носител на историята на страната, нейния език, традиции и стремежи. Той не може да се третира като класически икономически сектор, нито дори като сектор от традиционен общ икономически интерес. Подходът на Комисията в Зелената книга може да изглежда прекалено обърнат към потребителя. Анализът на различните механизми обаче е задълбочен и почти изчерпателен.

- 3.2 Текстът е много сбит и в него се разглеждат голям брой твърде различни теми, но основната цел на Комисията е изграждането на единен пазар в сектора.

- 3.3 **Във връзка с излъчването на аудио-визуални произведения и свързаните с тях права Комисията се опира на редица констатации:**

Първата е че сегашната система не работи, тя е сложна и скъпа за крайния потребител. Втората е че обединяването на национални продукции може да увеличи търговската жизнеспособност на сектора като цяло. Независимото от големите доставчици или от *iTunes* видео при поискване (VOD) среща трудности при получаването на изключителни териториално ограничени или европейски права върху произведенията, правата за които често са съсредоточени у продуцентите, които се стремят към възможно най-високи приходи по други начини (по-специално чрез продажба на DVD).

- 3.4 **Към централизирано управление на лицензирането** (обединяване на средствата и източниците на информация с цел развитие на сектора):

В Зелената книга се предлага онлайн маркетинг на права върху услуги, обхващащи няколко територии, и се подкрепя въвеждането на единен модел на мултитериториално лицензиране.

ЕИСК смята, че това може да бъде решение за даден езиков регион.

- 3.5 Големият брой канали за излъчване, големият брой интерактивни приемници и мобилността на клиентите упражняват силен натиск върху икономическите модели на мрежите за разпространение.

- 3.6 Понастоящем издаването на разрешителни и лицензи се извършва главно от съответната държава и се основава на договор между продуцента на произведението и онлайн разпространителя. Европейският икономически и социален комитет признава, че предложената от Комисията система има безспорни предимства, по-специално по отношение на бързия и лесен достъп до предоставените от продуцентите данни. Тя може да бъде допълнителен стимул за излъчването на национални произведения, които в противен случай биха останали с местен характер.

3.7 Следва да се отбележи обаче, че прилагането преди петнадесет години на Директивата относно спътниковото излъчване не доведе до създаването на общоевропейски услуги за спътниково излъчване.

3.8 **Относно създаването на европейски регистър на произведенията, който може да породи трудно оценими рискове:**

ЕИСК смята, че такава база данни следва да има чисто информативен характер.

По-конкретно, включването или невключването на дадено произведение в регистъра не трябва да определя достъпа до защита на авторските права.

3.9 Тази европейска структура ще има предимството да обедини европейските сили в областта на производството и разпространението, за да се противопоставят на водещите компании от Холивуд, които се организират в Европа.

Освен това е интересно да се отбележи, че по създаването на международна система за идентифициране с номериране за аудио-визуални произведения (Entertainment Identifier Registry) работят именно големите американски студия (Warner Bros, Disney и др.).

3.10 Аналогично, от 2004 г. насам френски продуценти разработват от своя страна ISAN (международен стандартен номер на аудио-визуално произведение). Посочените по-горе данни за европейското и американското филмово производство будят тревога. Следва да се припомни, че при сегашната система 75% от продадените билети за кино в Европа са за американски произведения. Следователно управлението на такава система е от съществено значение.

3.11 Следва да се припомни, че продуцентите са тези, които в процеса на търговски преговори с разпространителите договарят еднократно платим размер на правата на авторите и на носителите на права и гарантират плащането на правата. Проблемът с възнаграждението на носителите на права може да бъде решен частично с централизирано управление. От друга страна, привлекателната идея размерът на възнаграждението да започне да се изчислява в зависимост от измерената за многогодишен период от време аудитория, изглежда трудно осъществима.

3.12 Налице е реален конфликт на интереси между продуцентите, разпространителите на филми и сътрудниците (автори и изпълнители). От една страна, продуцентите желаят първоначалната премиера да бъде в кинозалоните, за да се осигури възможно най-добра реклама на произведенията им, а от друга страна разпространителите изискват по-бързо публично предоставяне на тези произведения, за да ги предлагат на видео, по платените телевизионни канали и по заявка.

3.13 ЕИСК смята, че е необходимо да се постигне договореност за промяна на тези срокове предвид нарастващия капацитет на IPTV, ADSL и цифровите платформи.

По отношение на старите произведения, които вече не са обект на изключителни права, идеята за създаване на система за идентифициране и преброяване на произведенията, свързана с база данни на носителите на права, е много интересна.

- 3.14 Следователно Комисията залага на колективното управление на произведения (база данни), за да стимулира сектора! **Ще може ли ЕС да се противопостави на мощта на американските многонационални компании? Един внезапен отказ от действащите национални системи крие реални рискове.**
- 3.15 Според ЕИСК, преди да се вземе каквото и да било решение за отказ от действащите национални системи или за тяхното смекчаване, трябва да се извършат сериозни оценки. Както беше посочено по-горе, лобитата за защита на интересите на американските компании действат ефикасно и очевидно в посока на либерализиране на този много печеливш сектор.
- 3.16 С този проект Комисията желае да развие и да регулира движението на произведения на ЕС. Следователно техническите и нормативни сигнали, които Комисията изпраща, са важни, тъй като могат да ускорят процеса на либерализация, вече започнат от други.
- 3.17 ЕИСК подкрепя безрезервно всеки ход на Комисията, който има за цел да улесни достъпа на гражданите до онлайн произведения. Този достъп следва да бъде възможен навсякъде на територията на ЕС и при това на приемливи цени. Той би позволил по-добро разпространение на културата на държавите членки и би улеснил образованието на младите европейци. Освен това Комитетът е не мнение, че определени форми на „версионирание“ като например вкарването на търговски реклами в произведения, чиято първоначална концепция не предвижда прекъсвания за реклама, могат да навредят на културните цели на онлайн разпространението, дори и ако тези по-нискокачествени версии биха позволили осакатените по този начин произведения да бъдат разпространявани безплатно или на съвсем ниска цена. Това съображение би могло да се включи в доброволен кодекс за качество на разпространителите на онлайн съдържание в интернет, кабел или наземно радиоразпръскване, които поемат ангажимента максимално да зачитат оригиналните произведения.
- 3.18 В становището на ЕИСК относно съобщението на Комисията „Единен пазар за правата върху интелектуална собственост“¹⁸ се припомнят разнообразието на различните национални модели и противоречивите подходи на управление на авторските права в областта на културата. **Ето защо, като съзнава, че обсъждането не е приключило окончателно, ЕИСК смята, че първата стъпка следва да бъде определянето на принципите на европейски кодекс.** На първо време този кодекс, основан на зачитането на културните особености на всяка страна, следва да се ограничи до установяването на прости и задължителни принципи, които всяка страна ще спазва при лицензирането.

18 INT/591 (все още не е публикувано в ОВ).

- 3.19 ЕИСК смята, че не е желателно да се разшири обхватът на правото на страната, в която е създадено предаването, тъй като изборът на страна на установяване на дружеството доставчик на услуги може да заобиколи този принцип, който впрочем е правилен. Успоредно с това Комисията предприе действия и консултации с цел операторите на предаване на данни да инвестират в нови мрежи, които да могат да осигурят трафик с добро качество и на приемливи цени.
- 3.20 В разглежданата Зелена книга Комисията твърди, че колективното управление на права ще стимулира растежа на цифровите мрежи. Би трябвало обаче да се провери финансовият капацитет на мрежовите оператори за модернизиране и увеличаване на капацитета им на разпространение. Ето защо становището на ЕИСК относно „Отворено и неутрално интернет пространство в Европа“¹⁹ е сериозна подкрепа на някои от тезите, застъпени в Зелената книга.
- 3.21 По отношение на едновременното препредаване, излъчвано от други държави-членки, в Директивата за спътниковото излъчване и кабелното препредаване се изисква управлението на правата да се извършва от организация за колективно управление. Правата се добавят към тези, прехвърлени пряко от телевизионните оператори. Тази двойна процедура, която може да изглежда тежка, е необходима, за да се избегне прекъсване на програмите (използване на носители, вече заети от други емисии).
- 3.22 Комисията смята, че националното финансиране е жизненоважно за развитието на аудио-визуалния сектор и подкрепя програмата „МЕДИА“, създадена с цел насърчаване на трансграничното разпространение на произведения. ЕИСК изразява съгласие с това твърдение, но констатира, че тези субсидии намаляват и все по-масово се наблюдава обединяването на множество донори за финансиране на даден филм.

Брюксел, 22 февруари 2012 г.

Председател
на Европейския икономически и социален
комитет

Staffan Nilsson

¹⁹ ОВ С 24 от 28.1.2012 г., стр. 139.